

малозначного діяння, адже це є підґрунтям для правильної кримінальної кваліфікації, допоможе уникнути помилок при вирішенні кожної справи, що знизить вірогідність завдання шкоди інтересам фізичних та юридичних осіб. Закріплення уточнених, конкретних ознак малозначного діяння дозволить правозастосовчим органам та відповідним посадовим особам правильно застосовувати закон.

Література

1. Кримінальний кодекс України: чинне законодавство зі змінами та доповненнями станом на 1 верес. 2017 р.: (офіц. текст). 2017. 212 с.
2. Козенко Т.Є. Критерії та ознаки малозначності діяння за кримінальним законодавством України. Наукові записки. Спеціальний випуск. 2000. С. 186-189.
3. Тихий В.П., Панов М.І. Злочин: його види та стадії. Київ: Промені, 2007. 40 с.

УДК 343.237(043.2)

Яцун О.Д., студентка,
Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна
Науковий керівник: Сисоєва В.П., к.ю.н., доцент

КВАЛІФІКАЦІЯ НЕВДАЛОЇ СПІВУЧАСТІ: ТЕОРЕТИЧНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Поняття «невдала співучасть» у Кримінальному кодексі України [1] відсутнє, проте як кримінально-правове явище існує у слідчо-судовій практиці та є предметом дослідження у кримінально-правовій науці. Більшість науковців погоджуються з думкою, що під невдалою співучастю у злочині слід розуміти умисні діяння, спрямовані на вчинення злочину спільно з іншими суб'єктами, які, однак, не призвели до бажаного результату [2, с. 209-210], а отже така співучасть утворюється тоді, коли всупереч волі винного не досягнуто спільності діянь [3, с. 156].

Питання кваліфікації невдалої співучасті вирішуються неоднозначно в кримінально-правовій науці, а тому і слідчо-судова практика є суперечливою. Це пояснюється тим, що пересікаються два кримінально-правових інститути – співучасть у злочині і стадії вчинення злочину.

Найбільш поширеною в науці кримінального права є позиція, згідно з якою невдала співучасть має бути кваліфікована як готування до злочину. Аргументом на користь такого підходу слугує сприйняття невдалої співучасті як підшукування співучасників, тобто створення умов вчинення злочину, яке є ознакою готування до злочину.

Як зазначає Н. Маслак, «підшукування співучасників», яке становить зміст дій невдалого підбурювання та пособництва, слід розглядати як

незакінчений процес, коли умови для вчинення злочину ще не створені і тільки створюються. Саме тому такі дії можна кваліфікувати як готування до злочину [4, с. 129]. Цей підхід закріплений, наприклад, у Кримінальному кодексі Республіки Таджикистан, де в ч. 6 ст. 37 вказано: «Якщо дії організатора, підбурювача або пособника з незалежних від них обставин виявляться невдалими, відповідальність цих осіб настає за готування до відповідного злочину». Проте, Ф. Бурчак обґрунтовував позицію про те, що правило кваліфікації невдалого підбурювання і невдалого пособництва як готування до злочину спрацьовує не у всіх випадках, зокрема не спрацьовує при вчиненні злочинів зі спеціальним суб'єктом (наприклад, на сьогодні при дезертирстві – якщо виконавець нічого не вчинив, то не може бути готування до дезертирства, оскільки не було самого дезертирства) [5, с. 183–191].

Також існує підхід, відповідно до якого невдала співучасть за різних умов може бути кваліфікована і як замах на злочин, і як готування до злочину. Так, Е. Саркісова вважає, що у випадку добровільної відмови виконавця від вчинення злочину дії організатора, підбурювача або пособника кваліфікуються як готування до злочину, яке охоплювалось умислом усіх співучасників, у тому числі виконавця. Аналогічно, на думку вченої, кваліфікуються дії таких осіб, якщо добровільна відмова від злочину виконавцем мала місце на стадії готування. Якщо ж злочин було розпочато, але виконавець добровільно відмовився від доведення його до кінця, або злочин не був доведений до кінця з обставин, незалежних від виконавця, дії організатора, підбурювача або пособника слід кваліфікувати як замах на злочин, який мав намір вчинити виконавець із посиланням на статтю, яка передбачає вид співучасника [7, с. 323-324].

Останній підхід є найбільш обґрунтованим та частково закріпленим у ч. 1 ст. 31 Кримінальному кодексі України [1], оскільки відповідна норма передбачає наслідки добровільної відмови виконавця для організатора, підбурювача та пособника, а саме їх відповідальність за готування або за замах на злочин, залежно від стадії, на якій було здійснено відмову. Однак у контексті невдалої співучасті такий підхід є неповним, оскільки така співучасть може бути зумовлена не лише добровільною відмовою, а й діями правоохоронних органів чи іншими як незалежними, так і залежними від волі виконавця причинами.

Отже, з вищенаведеного можна дійти висновку, що Кримінальний кодекс України потребує вдосконалення в частині закріплення правил кваліфікації невдалої співучасті, оскільки чинні норми регламентують лише випадок правової оцінки невдалої співучасті, коли виконавець здійснив добровільну відмову від вчинення злочину.

Література

1. Кримінальний кодекс України: Верховна Рада України. URL:

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#top> (дата звернення 02.04.2020).

2. Навроцький В.О. Основи кримінально-правової кваліфікації. Київ: Юрінком Інтер, 2005. 408 с.

3. Тельнов П.Ф. Ответственность за соучастие в преступлении. Москва: Юрид. лит., 1974. 208 с.

4. Маслак Н.В. Кримінальна відповідальність за готування до злочину. Харків: Право, 2010. 232 с.

5. Бурчак Ф.Г. Учение о соучастии по советскому уголовному праву. Київ: «Наукова думка», 1969. 216 с.

6. Саркисова Э.А. Уголовное право. Общая часть. Минск: Тесей, 2005. 592 с.